

Angyal Mária

A maradandóság „átiratai“

XIV. Zalai Nemzetközi Művésztelepek
(2005. aug. 2-11.)

A XIX. századtól a képzőművészeti szabadiskolák és művésztelepek hagyományosan szellemi művészeti központok is voltak. Nagybányán a tradicionális, akadémikus tájképfestészeti hagyománnyal szakítottak, amikor a plain-air festészet a fényt, a levegőt, az árnyékot és a laza, felszabadult festészetet teremtette meg. Később Kecskeméten és Szolnokon létesültek alkotóházak, művészlakások, alkotó műhelyek – amelyek megalapozták az alföldi tájképfestészet máig ható hagyományait. Szentendrén pedig kialakult az a szabadiskola, amely a magyar avantgarde bölcsője lett.

A XX. század hetvenes éveitől a hivatásos művészek a Művészeti Alap alkotóházaiban (Zsenyze, Nagyatád, Szolnok, Kecskemét, Hédervár, Siklós, Csongrád, Nyíregyháza stb.) és a budapesti közös műtermekben kaptak lehetőséget az együttes gondolkodásra, közös alkotásra. Ugyanebben az időben gom-bamódra szaporodtak az autodidakták szabadiskolái, alkotótelepei (Tokaj, Mártély, Encs, Királd, Harkány stb.). Így jött létre, és működik 14 éve folyamatosan a Zalai Nemzetközi Művésztelepek is, amely a Zalában nagy sikereket elért környezetformáló alkotótelepek szellemi utódja.

Az alkotótelepeket létrehozó zalaegerszegi Megyei Művelődési Központ elgondolása máig példaértékű. A Kárpát-medencében élő és alkotó festők, szobrászok, iparművészek számára hívták életre ezt a formációt, amely az első alkalomtól kezdve több helyszínen, a megye városaiban és kistelepüléseiben kap helyet évente, augusztus első két hetében. A meghívottak a kisebbségben élő magyarok és nem-magyar művész barátai – ukránok, románok, szerbek, horvátok, szlovénok –, és ebben az évben először szlovákiai magyar festőt is üdvözölhettünk. De volt már vendég magyar szülők kanadai és svédországi leszármazottja, és így természetesen voltak svédek is. Tehát a határon túli magyar művészek számára biztosított nyugodt alkotó lehetőségen kívül első perctől jelen volt az alkotótelep eszmeiségében az európai gondolat, a nyitottság, a tolerancia.

A közös munka és a közös kiállítás nem követeli meg az azonos stílust, de még a kortárs szellemiséget sem. Az alkotótelepeken soha nem volt alkotói stíluskenyész, nem volt tematizálás. Autonóm alkotások létrejöttét, szuverén gondolkodást biztosítottak a résztvevők számára. De az alkotói szuverenitás soha nem jelent parttalanságot. Így a közös kiállítások sem voltak soha tematikusak, bár a zalai táj mindenkire hatással volt, ki tájképfestészetben, ki tájimpresziókban fejezte ki, hogy számára mit jelent ez a tájegység földrajzi helyzetével, befogadó szellemiségével.

Évente megjelennek a pályakezdő, frissen diplomázott művészek a különböző országokból. Jelenlétük és munkáik jelzik, hogy a kortárs művészetben a puritán, intellektuális és távolságtartó magatartásnak és művészetnek megvan a létjogosultsága. Mindemellett a művészek csendesebb formanyelvvel, formaelemekkel közlik olykor mágikus mondanivalójukat.

2005-ben 15 helyszínen 34 művész dolgozott. Szomorúan tudtuk meg, hogy a telep egyik alapító tagja, a sokak által kedvelt, tehetséges vajdasági festőművész, az elmúlt év alkotói díjasa, Szalma László ez év áprilisában elhunyt. Emlékét megőrizzük, csakúgy, mint a már 10 éve eltávozott Kovács László művelődésszervezőét, aki meghatározó szerepet játszott az alkotótelep létrejöttében.

A táj bővületében születtek Katarina Mandic (Szerbia-Montenegró) és Lendvay Zoltán (Románia) nagybányai hagyományokat tükröző, laza ecsetkezelésű, expresszív tájképei. Hagyományosabb értelmezésű Szöllősy Anna (Szerbia-Montenegró) és Szergej Csirlik (Ukrajna) tájképe és a színeiben lírai Stjepan Levacic (Horvátország) Kis-Balaton című olaja. Az alföldi tájképfestészet hagyományait őrzi Vassy Erzsébet (Románia) és Gergely Mária Terézia (Szlovákia) munkája, míg Egressy Péter (Ukrajna) a Balatont geometrikus absztrakttal, Salamon Árpád és Salamon Hedda Widmar (Szlovénia) konstruktív tájimpresziót és horizon-

tálsan szerkesztett minimalista térkonstrukciót mutat be. Kovács Ildikó (Románia) Balatonja lírai absztrakt, Szergej Medvegyev (Oroszország) Kertje elvont szerkezetű tájképzet, „Kenyérünnep Magyarországon” című munkájában pedig a finoman, érzékenyen használt arany szín az absztraktot valóban ünnepivé varázsolja.

Az ember és a ló kapcsolata a festészet örök témája. Két művész nagyszerű lovas munkáit láthatjuk. Urbán Zsuzsa (Szerbia-Montenegró) lócsoportja dinamizmusával, egymásnak feszülésével, Vigh László (Szerbia-Montenegró) fiatal csikófejei szelídségükkel, anatómiai tökéletes ábrázolásával kiváló munkák.

Katarina Mandić az idén is kitűnt remek emberábrázolásával. Női aktja nagyon szépen megoldott, lírai és szemérmes vallomás a nőiségről. Kovács Ildikó terhes nője az anyaság szimbóluma is lehetne finom jelzéseivel, lírai absztraktban elbeszélve. Katarina Pajtlar ((Horvátország) táncoló népviseletes gyermekpárja igazi gyermekekről szól, a tánc hevületében. Angela Budanovac (Horvátország) Férfi fej Európában című olajképe térszerkezetes, vörös háttér előtt erős fehér kontúrokkal megrajzolt férfiarc, Vigh László (Szerbia-Montenegró) pihenő férfialakja fáradt tekintetével és fáradt testtartásával megragadó. Kovács Kornéla (Szerbia-Montenegró) birsei a csendéletfestés remeke.

Az „eltűnt idő” tárgyi rekvizitumai keltették fel Csobanov Márta és Török István figyelmét. (Szerbia-Montenegró).

Csobanov Márta szobabelsője, amelybe a függöny organikus matériáját is bevonja, parasztszöttest ábrázoló vászonszerűségével megtévesztésig vászon, az építészeti elemek is a múltat idézik. Török István a múlt időnek – a pusztulásra ítélt tárgyaknak, a hajdani építészet formavilágának és embereinek állít emléket a régi falu tárgyainak, eszközeinek „képre” mentésével. Festménye a jelképpé vált tárgyak éltető és megtartó erejéről, az emlékezet fontosságáról szól. Házának remekül megdolgozott fala, mint egy régi térkép.

Csernyánszky Judit a városi, történeti építészet remeke, a Mátyás templom megfestésével szerepel ezen a kiállításon. A templom körül nyüzsgő emberek annak monumentalitását, égbe szökő tornyait még inkább kiemelik.

Sajnos, a lenti grafikai műhely hiányában ebben az évben a sokszorosított grafikát mindössze a fiatal Rézseg Botond (Románia), jelenlegi budapesti mesteriskolás (mestere König Frigyes) képviseli. Rézkarcát a legegyszerűbb elvonatkoztatással teszi drámaivá, feszültté.

Az egyedi grafikában kiváló alkotott Visnyei Gábor (Románia), finom, elegáns szabadkézi rajzával. Csobanov Márta akvarellbe ragasztott textiljével olyan vegyestechnikát hoz létre, amely jelzi címének tartalmát (Bordal). Muhametova Alfeja (Oroszország) magyarországi utazására készülve sok mindent megtudott rólunk, történetünkről, történelmünkről, és ezt egy képben dolgozta fel. Sütő Éva (Románia) tusrajza a korábbi évek igényességével mutatja meg a lányokká személyesített hévízi tavirózsákat. Olga Lukac (Ukrajna) magánóceánja kiváló szerkesztésű, lírai kép, amelyen érzékenyen ábrázolja az emberi kapcsolatok törekenységét, Alekszandr Lukac (Ukrajna) műve az ellentmondásos emberi kapcsolatról szól, amelyben a rend és a pontosság, a szerkesztés összhangja kiemeli az egymás felé nyúló, egymás fölött elsikló kezeket, drámaivá emelve a banális szituációt.

Ugyancsak a kortársi létezés természeti, mitikus és profán elkötelezettségét hangsúlyozza Koszti István Miklós (Románia) Csend című képe, amely az embertelen csend, a magány hidegét közvetíti. Jurij Nebesznyik és Adriana Kharkalisz szarkasztikus, egységes szerkezetet mutató képein a jelek és jelrendszerek kiváló alkalmazását látjuk. Szenté E. Zágón a korábbi évekhez hasonlóan a textiltervként kezelt, hullámos háttérbe festett figurájával háromdimenziós hatást ér el.

A szobrászok közül kiemelném Ljudevit Mindek (Horvátország) Osteoporozis című márvány plasztikáját, amely rusztikus archaizmussal imponálóan szól a létező legprofánabb dologról, a félelmetes csonttrikulásról és a csípőprotézisről, mint lehetséges beavatkozásról. Bogdan Tomasovszkij (Ukrajna) ebben az évben nem háromdimenziós, lineáris történeteket elmesélő képpel, hanem az eredendő bűnről, a paradicsomi almafáról és az első emberpárról készült plasztikáját hozta el. Igor Sokovic (Szerbia-Montenegró) női márvány torzója anatómiai tökéletes és nagyon szépen felületkezelt, jó arányú plasztika. Póra Zoltán (Románia) magzata a csillogóan körülölelő, világosszürke kőben olyan védett, mint az anyaméhben lehet. Szép, értékes plasztikai erényekkel bíró alkotás.

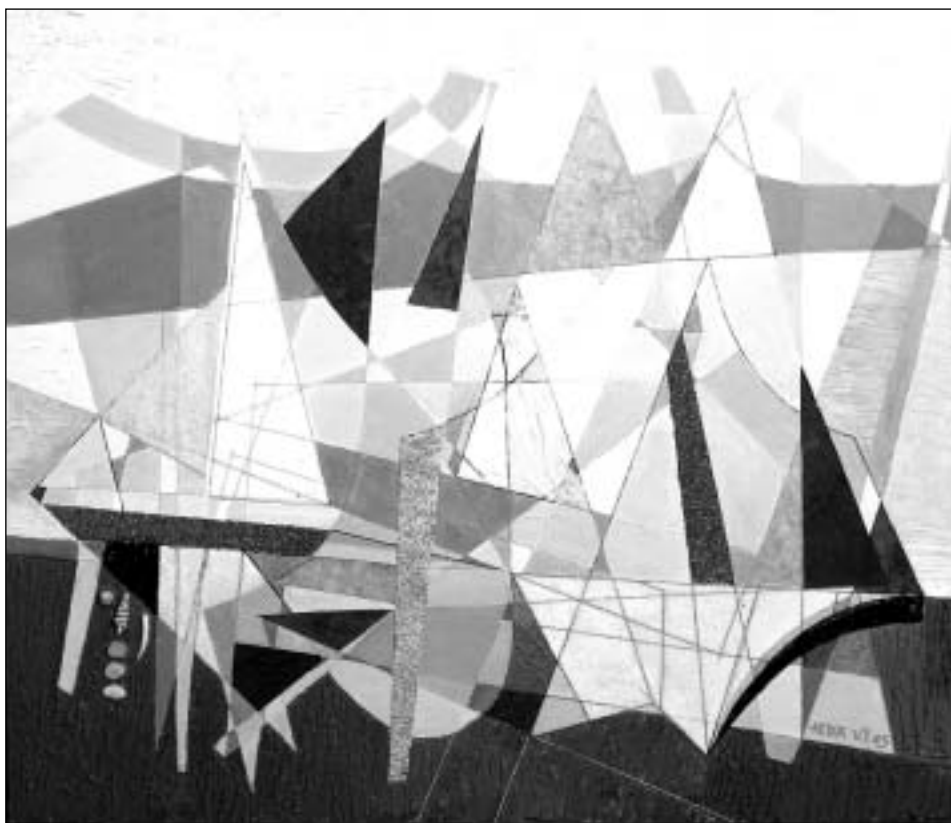
A színvonalas, sokszínű anyag, ami a telepeken készült, ismét bizonyította: érdemes „kihelyezni” a messziről jött grafikusokat, festőket, szobrászokat egy kezdetben idegen, de mégis inspiráló közegbe. Az eredmény – zalai táj, emberek és élmények „művészi” átírása a maradandóság dimenziójába – ezúttal is igazolta az alapítók szándékát, törekvéseit. Szilárd alapot teremtve a folytatáshoz...

A Zalai Nemzetközi Művésztelepek megrendezésében a kezdeményező és szervező Zala Megyei Művelődési és Pedagógiai Intézet munkatársai, dr. Borosán Gyula igazgató, a hajdani indítás elkötelezettje és a folyamat ápolója valamint Panász Ágnes az idejelenlegi telep szervezője tettek a legtöbbet. A művészeket fogadó városok és kistelepülések polgármestereit, az őket támogató képviselőtestületeket ugyancsak tisztelet és köszönet illeti. Segítséget nyújtottak még a Humanitás Zala Alapítvány és a Zaláért Egyesület.

Ebben az évben a NKÖM és a Nemzeti Kulturális Alapprogram Közművelődési Kollégiuma mellett a Zala Megyei Közgyűlés, Zalaegerszeg Megyei Jogú Város és a Zala megyei Kereskedelmi és Iparkamara anyagilag is támogatta az alkotótelep létrejöttét.

Alkotói díjat Török István, a különdíjakat Csobanov Márta, Urbán Zsuzsa, Katarina Mandic és Vigh László kapták.

*Angyal Mária
művészettörténész,
a zárókiállítás rendezője*

Salamonné Vidmar Helga (Szlovénia): Vitorlások